

Kerkdienst Janskerk 5 juni 2016

Thema: “Je plaats in het geheel”

Lezing: Job 38

Voorganger: Evelien Plaisier (gastvoorganger-protestant)

Inleiding

God spreekt tot Job in een storm: waar was jij toen ik de aarde grondvestte? Job wordt op zijn plaats gezet. Tegen de grootheid van God, de grootsheid van de schepping kan niemand op. De mens is geen heer en meester, maar een klein deel in dat geheel, verbonden en totaal afhankelijk.

Overweging

De Eeuwige antwoordde Job vanuit een storm.

En dat antwoord zelf stormde ook over ons heen,

Prachtige poëzie, maar wat een vragenvloed!

Het roept ook weer vragen op.

Geeft God nu echt een antwoord op de vragen en beschuldigingen van Job?

In de hoofdstukken hiervoor is Job in lange, poëtische stukken in gesprek geweest met zijn vrienden.

Job, de ongelukkige, die zijn bezit, zijn familie en gezondheid in één klap kwijtraakte.

Job, de lijdende rechtvaardige.

Zijn vrienden vermoeden dat Job een fout begaan heeft,

want zo zit de wereld volgens hen in elkaar:

Wie slecht doet, wordt gestraft; wie goed doet, ontvangt het goede.

Job blijft volhouden dat hij rechtvaardig is en geen misstappen begaan heeft.

Hij klaagt God aan: Zijn Schepper heeft hem keihard laten vallen

en zit als een leeuw achter hem aan.

Wat hem overkomt is onrechtvaardig!

Als hoorder wacht je in spanning op de ontknoping.

Als God aan het woord komt, dan zal alles duidelijk worden.

Dan zullen we horen over het waarom van Jobs lijden en van de ellende in de wereld,

dan zal alles recht gezet worden.

Wat valt dit antwoord dan tegen, zeg!

Er wordt helemaal niets gezegd over Jobs ellende en de oorzaak daarvan.

We zouden nu de hele tekst – uit teleurstelling – aan de kant kunnen schuiven.

Maar al die retorische vragen van God aan Job,
blijven mij ook bezighouden.

Waarom stellen ze zo teleur?

Wat had ik eigenlijk liever gehoord?

een paar heldere schema's waarin het waarom van alles in de wereld was uitgetekend?
een oplossing voor alle vragen?

Zou dat ook weer niet te gemakkelijk, te plat, te onwerkelijk zijn geweest?

Dan zou het verhaal van Job geen recht doen
aan onze ervaringen in een complexe wereld,
waarin oorzaken helemaal niet altijd duidelijk aan te wijzen zijn
en goed en kwaad op een ingewikkelde manier door elkaar heen lopen.

Er zijn dan ook uitleggers die Gods antwoord aan Job ironisch lezen.

Ironie die Job, zijn vrienden, en ook ons als hoorders op onze plaats zet.

We dachten misschien te weten wat God zou gaan zeggen, wie gelijk had en wie niet,

maar dit antwoord van God lijkt een beetje om ons te moeten lachen:

o, dus jij dacht te weten hoe de vork in de steel zit?

Joh, vertel eens, hoe zit het met de grondvesten van de aarde en de grenzen van de zeeën?

En trouwens, heeft de regen een vader?

Al die vragen brengen me van mijn stuk en frustreren tegelijkertijd.

Ja, natuurlijk weet ik dat ik dat allemaal niet doorgrond,

maar daar hoeft God toch niet over te beginnen als antwoord op serieuze vragen?

Ik heb liever geen God die mij klein, onwetend, en afhankelijk doet voelen.

Geef mij maar een God die me bevestigt in mijn gelijk,

mij vertelt hoe goed ik het doe, hoe sterk en invloedrijk ik ben,

mij aanmoedigt uit het leven te halen wat erin zit.

Maar, wacht even. Nu niet wegduiken, maar in de spiegel durven kijken.

Zo klein, zo onwetend, zo afhankelijk...

Als ik nu eens heel eerlijk ben...

Kan ik de baan van de aarde een meter, of zelfs maar een millimeter, opschuiven?

Kan ik de regen en het onweer tegenhouden?

Kan ik de zonsopgang een paar minuten vervroegen?

Hoe pijnlijk de waarheid ook is:

Ik ben maar een klein en tijdelijk mensje
in een enorme kosmos, waar ik geen vat op kan krijgen
in een grote wereld, die niet om mij draait en die ik ook niet in de hand heb.

Dat is de realiteit.

En nee, dit inzicht hoeft zeker niet tot onverschilligheid of een minderwaardigheidscomplex leiden.

Het werkt eerder als een bevrijding.

Want stel je eens voor dat de volgende morgen,
de volgende regenbui, en de baan van de aarde
werkelijk van jou af zouden hangen.

Stel je eens voor dat alles werkelijk eindigt
als wij even niet meer verder kunnen.

Wat is het dan een opluchting om te weten dat niet alles van ons afhangt,
dat de wereld rustig door blijft draaien als bij ons alle stoppen zijn doorgeslagen.

Na elke nacht wordt het weer dag,
zonder dat wij daar iets voor hoeven te doen.

Het kan een verademing zijn om je opgenomen te weten in een veel groter geheel.
om te weten dat mijn eigen, kleine levensloop deel is van een Groot Verhaal,
dat ik niet alleen ben in mijn getob, maar verbonden ben met anderen.

Ik hoef de wereld niet op mijn schouders te nemen
en ik mag soms even "uitvallen", de controle verliezen,
omdat er meer is, er meer *zijn* dan ik.

Voor Job is het een overweldigende ervaring, het aanschouwen van dat grote geheel,
een grootsheid die hij met God verbindt, de schenker van al het leven.

Aan het eind van het boek zegt hij:

"Eerder had ik slechts over u gehoord,
maar nu heb ik u met eigen ogen aanschouwd."

Je deel weten van het geheel heeft blijkbaar alles met bevrijding en overgave te maken,
maar maakt ons dat niet erg passief?

Ik denk het niet.

Als wij geen mensen op onszelf zijn,

maar verbonden zijn met anderen, met heel de schepping, met God,
dan is ons handelen ook altijd handelen in het geheel, een doen-in-verbondenheid.

Wie met het actuele nieuws in het achterhoofd Job 38 leest,

denkt waarschijnlijk al gauw aan de extreme regenbuien en de overlast als gevolg daarvan.

God stelt namelijk nogal wat vragen over water aan Job,

over zeeën en de grenzen daaraan, de oorsprong en de diepte van het water,

de voorraadkamers van de sneeuw en hagel, de regen in de woestijn,

de geulen voor de rivieren, de weg voor de donder en bliksem,

het ontstaan van ijs dat zo hard is als steen.

En juist dat water, die fascinerende cyclus, laat misschien wel goed zien hoe dat werkt:

deel zijn van een geheel.

Wij sturen al die buien, donder en bliksem niet aan,

Smeltende ijskappen en wilde rivieren kunnen we niet stoppen,

maar tegelijkertijd weten we dat we als mensheid het water beïnvloeden

en dat de nare gevolgen daarvan bepaald niet gelijk verdeeld zijn over de wereld.

“Welkom in het nieuwe klimaat” zei Gerrit Hiemstra van de week.

Wat kunnen we daarmee? Wat vraagt dit van ons?

Volgens mij moeten we er samen naar op zoek hoe dat werkt, “handelen in verbondenheid”,

een handelen dat verder gaat dan “ik en mijn persoonlijke duurzaamheidtarget”.

Een gezamenlijk handelen, in verbondenheid met God en de wereld om ons heen.

Een zoektocht die prachtig gemaakt kant worden, en ook gemaakt wordt, hier in de EUG.

Hiermee hebben we Jobs vragen en klachten niet opgelost,

de wereld is er ook niet minder complex op geworden,

maar het bevrijdt ons wel van dat benauwde cirkeltje waarin alles om onszelf moet draaien,

en opent onze ogen voor dat wat groter is dan wijzelf.

Zo moge het zijn.